

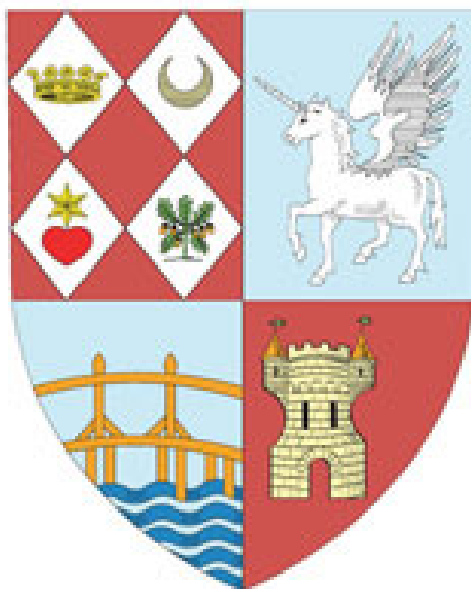
Brugen af skolens værdigrundlag i hverdagen

”De skal gå på universitetet.

*Viden er fantastisk. Hvis du ved noget, kan du også agere i verden, så jeg vil vildt gerne have dem til at forstå, at viden er alfa omega.”**

*”De skal have en god skoleoplevelse. Og det gælder alle elever. Det betyder også at nogen af dem skal vi hjælpe et andet sted hen, fordi vi ikke er det optimale for dem. Men ellers er det en faglig og personlig udvikling. De er væk hjemmefra og skal agere som voksne mennesker i det her lukkede samfund. De er jo ikke voksne, men vi stiller krav til dem som de var nogen gange, hvilket de så skal forholde sig til. Samtidigt med at de har det godt.”**

*”Det overordnede mål er mod og lyst til livet og ruste dem til de udfordringer der kommer. Fagligt rustet.”**

*”De skal være seje og ikke give op, de skal arbejde for netop det de har lyst til, så de bliver seje fagnørder. De skal kunne noget håndværk indenfor det de er i.”**

*”Altså på den ene side er det sikkert fagligt, det er vigtigt at lære at tilegne sig viden. På den anden side er mange af vores elever mobbeofre, så derfor vil jeg gerne have dem til at være selvsikre mennesker. Som ikke lukker sig væk fra det sociale i computerspil og andre flugtverdener. Så de oplever at det er dejligt og muligt at være sociale. Det er der mange der ikke har oplevet før de kom her. Og det har vi masser af gode eksempler på syntes jeg.”**

*”Vi skal ruste eleverne til hvad der gør deres liv bedst.”**

En empirisk undersøgelse af Østerskov Efterskoles brug af værdigrundlaget i hverdagen
årgang 2007-2008

Bestilt af bestyrelsen for Østerskov Efterskole
Udført af Joan Zenia Juhl Hansen,
Cand. Mag. i Informationsvidenskab

*Citaterne er taget fra lærerinterviewet d.17/6 2008 på Østerskov Efterskole og omhandler lærernes personlige mål for eleverne.

Brugen af skolens værdigrundlag i hverdagen

Denne tekst gennemgår lærernes og elevernes eget syn på brugen af Østerskovs værdigrundlag i hverdagen. Teksten er opdelt i punkter ud fra værdigrundlaget;

Det er værdifuldt, at vi kan lege. Derfor er det Østerskov Efterskoles formål at sikre, at eleverne kan:

- 1. forstå og benytte de mange regler, man kan være omgivet af både i spil og virkelighed*
- 2. få ejerskab og tage ansvar og medansvar for deres omgivelser*
- 3. at bruge deres fantasi i trygge rammer*
- 4. få et fornuftigt forhold til egen sundhed, og*
- 5. få en god skoleoplevelse*

Under hvert punkt opridses først lærernes holdning og efterfølgende elevernes. Holdningerne bliver kun opridset, hvis de i interviewet blev understøttet af en historie, så der er belæg for, at holdningen udspringer af hverdagens hændelser.

Størrelsen af hvert punkt er afhængigt af hvor meget lærerne og eleverne havde at sige om det enkelte emne.

Sidst i teksten er en liste med de ideer, som lærerne og eleverne havde af forbedringer eller afholdte ting/koncepter fra i år, som de derfor gerne vil anbefale til næste skoleår.

Det er værdifuldt, at vi kan lege.

"Fantasien hjælper os med at lære." Citat fra elevinterviewet

Generelt mener både elever og lærere, at værdigrundlaget bliver brugt meget i hverdagen. Skolen er kun 2 år gammel, så derfor udvikles både værdigrundlaget og skolens arbejdsformer løbende. Den proces sætter ifølge lærerne værdigrundlaget fast i bevidstheden, så dagligdagens beslutninger tages med udgangspunkt deri.

At lærerne ser sig som midt i skolens opstartsfasen ses ved at de, selvom de føler skolen som helhed har taget store skridt i den rigtige retning, stadig ser plads til forbedringer.

Eleverne ser værdien i at lege som udgangspunkt for skolens opbygning, hvilket de er utroligt glade for. Eleverne ser en stor værdi i læring gennem leg, der også ses i positivt udslag på karakterarket. Lærerne er ligeledes glade for undervisningsformen, men ser nogle indbyggede faldgruber.

Eksempelvis kikser det når eleverne er i grupper med forskellige roller. Rollerne går altid til dem, der er stærkest til den enkelte disciplin, derved får de fagligt svage elever ikke nogen øvelse og deraf noget fagligt ud af undervisningen.

1. Eleverne forstår og benytter de mange regler, man kan være omgivet af både i spil og virkelighed

"(...)Men ved det at vi er så sociale heroppe og lærer så mange spil, så lærer vi jo en stor regel håndbog. Det betyder også at vi kan forstå nye regler nemmere og bruge dem rigtigt." Citat fra elevinterviewet

Virkelighedens regler

At skolen stadig er i en opstartsfasen, hvor der ikke er mange fasttømrede regler, giver udslag hos både eleverne og lærerne. Lærerne voterer stadig internt på, hvad der virker og ikke virker. Ingen regler er helt fasttømrede, så lærernes egen holdning til den enkelte regel har megen vægt, når reglen skal bruges.

Når rollen som lærer og regelskaber ikke er helt fastlagt, bliver udformningen og konsekvensgivningen meget skiftende¹. Dette giver problemer for regelforståelsen hos eleverne. De mentalt svage elever føler sig usikre og kommer let i fedtefadet, fordi de har sværere ved at forstå at den enkelte vagtlærers tilpasning af reglen ikke har betydning for reglens vigtighed. Eksempelvis i forbindelse med fællesaktiviteter, hvor en elevs samme handling kan ses meget forskelligt af to lærere. Desuden kommer eleverne til tider i klemme imellem lærerne, når eksempelvis rengøringsniveauet er forskelligt fra lærer til lærer.

Lærerne er, når det er i relation til rollespil, meget bevidste om, at der skal klare simple regler til, for at alle eleverne kan være med og syntes det er sjovt. Denne forståelse er endnu ikke blevet overført til den virkelige verden. Set udefra vil det gøre det nemmere for eleverne, når lærernes regelsæt og arbejdsform bliver mere ens (både lærerne indimellem og set gennem hele skoleåret) som følge af, at skolens erfaringsgrundlag bliver større.

Klare regler og sammenhæng mellem handling og konsekvens anses af eleverne som så positivt, at én lærers konsekvenspædagogik '3 missede morgentræninger = 1 times løb med læreren' blev fremhævet som det gode eksempel.

¹ Både lærere og elever mente, at dette også blev underbygget af en manglende kommunikation mellem lærerne.

Spillets regler

Eleverne lærer utroligt mange regler på skolen, og føler sig meget mere regelbevidste end før de kom til skolen. Både lærerne og eleverne ser en stor udvikling blandt eleverne mht. deres regelviden, både kvantitativt men også mht. årsagen til regler;

"Jeg ved der er nogen der har bygget spil, vi har også lavet magickort. Det kræver stor forståelse af de regler der var. Eksempelvis hvordan man kan gå udenom reglerne uden at ødelægge spillet eller gøre det unfair for folk. Men ved det at vi er så sociale heroppe og lærer så mange spil, så lærer vi jo en stor regel håndbog. Det betyder også at vi kan forstå nye regler nemmere og bruge dem rigtigt." Citat fra elevinterviewet

Forståelsen af at regelhåndbogen gør det nemmere at gebærde sig i det virkelige liv;

"... nu har jeg gået ind og fattet skolens vigtigste regel; at vagtlæreren er gud. Så hans sidste ord er lov. Den regel svarer til, at hvis du har en virksomhed, så vil chefen altid være gud, han har de sidste ord. Så det gælder 100%, hvis han har sagt, sådan er det bare. Og det syntes jeg egentlig er en meget god regel. Det viser sig mange steder at én eller anden i det her hierarki vi har i DK, som er gud. Det kan godt være at der er flere guder, som diskuterer det, men der er stadig én gud, der er den øverste, der beslutter det endeligt. Eksempelvis folketinget, børnehaven. Det er en god regel som man kan bruge mange steder.

J: ville forståelsen af den regel gøre det nemmere for dig at være i en virksomhed?

Det ville nok være nemmere at indordne mig i en virksomhed. På min gamle skole var det meget demokratisk, det kunne jeg også godt li, men man vidste aldrig hvem den største boss var. Det gør det nemmere at vide hvem det er." Citat fra elevinterviewet

2. Eleverne får ejerskab og tager ansvar og medansvar for deres omgivelser

"Jeg syntes der er mange af dem, der begynder at tage ansvar over for leg, der er mange af dem, der efterhånden siger ok, hvis vi skal lege sammen, så bliver jeg også nødt til at engagere mig i legen. Der er også nogen der falder helt udenfor, men der er mange der griber det der ansvar. Ideen om at 'jeg' bliver nødt til at bidrage til denne her leg." Citat fra lærerinterviewet

Generelt er lærerne imponerede over elevernes evne til at tage ansvar og medansvar for deres omgivelser. Eksempelvis var en elev ved at blive smidt hjem fordi personen ikke kunne stå op om morgenen. For at hjælpe tog to andre elever ansvaret for at få personen op. Lærerne ser desuden en spirende evne til at tage engageret ansvar i den fælles leg.

Både lærerne og eleverne ser 'slack' (dvs. gå ud af det sociale fællesskab eller ligefrem modarbejde det ved at gemme sig i et computerspil eller søvn) som den største faldgruppe for eleverne. Én elevs modvilje eller slack kan ødelægge det for et helt hold af elever. Lærerne ser ansvaret ligge hos dem

selv, idet de ikke har været konsekvente nok til at slå ned på det. Dog er lærerne klar over, at det er hos eleverne selv, at motivationen skal skabes, for at det virker;

"Jeg syntes det er vigtigt at acceptere, at de har lov til at skyde sig selv i foden. Forstået ved at vi ikke kan smide viden ned i munden på dem. De skal søge det selv, og ved at acceptere det, så accepterer vi også, at det nogen gange går knap så godt. At de ikke får det ud af det, som de burde." Citat fra lærer interviewet.

Eleverne føler selv den øgede ejerskab overfor sig selv og omverdenen. De føler de har fået en større forståelse for deres egen indflydelse på fællesskabet. Dog er de ikke enige med lærerne om, at de generelt hjælper hinanden med at stå eller lign., da det tit ender med uvenskab at blande sig.

3. Eleverne bruger deres fantasi i trygge rammer

"I går, hvor mig og nogen andre vi spillede noget Henrik havde lavet, det var meget underligt, men hvor vi gik rundt og var gamle mennesker, for det er jo et gammelt plejehjem det her. Vi var totalt tossede og ingen fattede hvad der skete, og det var ikke alle der var med, men vi spillede bare med alle folk, der kom gående forbi. (...) På min gamle skole, hvor jeg gik i 9., så ville det aldrig være gået overhovedet, så ville de bare dømmes herretosset. Spasser." Citat fra elevinterviewet

Generelt var der enighed mellem lærere og elever om, at eleverne havde rig mulighed for at bruge deres fantasi i trygge rammer efter skoletid, og det var noget de benyttede sig meget af;

"Ja. Sidste år havde jeg 2 venner, nu har jeg 40 som jeg laver ting med regelmæssigt. Netop her på Østerskov, hvor der er plads til alle. Der er ikke plads til ballademagere. Der er stadig hierarki, men folk prøver at være så tolerante som muligt." Citat fra elevinterviewet.

Lærerne ser deres vigtigste indspark til skabelsen af trygge rammer som idealet om den mobbefri skole;

"Vi har et ideal om at være en mobbefri skole. Og at det meste er tilladt. Så de har mulighed for at afprøve sig selv i nogle rammer, hvor de ikke bliver grinet af. Det mener jeg er væsentligt, så skal de nok turde på et tidspunkt. Vi giver dem også en åben ramme for det ved at vi stiller os op og er dobbelt så fjollet som de er. Så de tænker, hvis lærerne kan, så kan vi også." Citat fra lærerinterviewet

Eleverne så deres interne kommunikationsform som et problem, idet nedsættende slang, ironi og sarkasme blev brugt meget og ikke alle elever er lige godt rustet til at håndtere brugen af det.

Desuden var eleverne bange for at sige fra, af frygt for at blive holdt udenfor. De så ikke selv nogle løsninger på problemet, idet man jo skulle snakke sådan for at være ung i dag.

4. Eleverne får et fornuftigt forhold til deres egen sundhed

" (...) Og når de så siger 'jeg vil gerne være warrior, så siger vi hør nu her, du har 3 i styrke, du er en vatarm. Og det ville motivere dem til at træne mere.'" Citat fra lærerinterviewet

Den psykiske sundhed føler både lærere og elever, at der er fuldt styr på. Det kører godt. Den fysiske sundhed er de til gengæld enige om er det punkt i værdigrundlaget, der fejler mest. Lærerne ser at mulighederne for at leve sundt er tilstede, men at skolen ikke gør nok for at oplyse eleverne om sammenhængen mellem hvad de spiser og deres krops velbefindende og ydeevne. Uden støtte og redskaber går det galt for nogle af eleverne. Spredningen ligger fra eleven, der bad om hjælp til at opnå et vaskebræt til eleven der tog 16 kg på i løbet af skoleåret.

Lærerne ser at skolens intention om at påvirke elevernes forhold til sundhed er god nok, men at det ikke er lykkedes at finde den rette metode endnu. Målet er at den enkelte elev får en erkendelse om, at det her er godt for personen selv. I år viser, at almindelig oplysning ikke er godt nok.

Eleverne er enige med lærerne om at sundhedspolitikken har fejlet i år. Maden er god og sund, men slik indtaget er steget. Alle de interviewede elever spiste mere slik nu end da de ankom på skolen. Indsmugling af slik blev en sport for eleverne, hvilket er endt i større slikforbrug. Efterhånden er det dog næsten umuligt at blive fanget og få inddraget sit slik.

Eleverne vil gerne spise sundere, men ser det som svært. De nyder den frugt der bliver stillet frem til dem, men kan ikke nå at spise den inden for de 10 minutters pause, der er afsat. I en ideel verden (nu da de mener, at frugtspisning ikke larmer og forstyrrer undervisningen) så vil de kunne spise frugt hele tiden. Især gerne om aftenen, hvor de har tiden til at nyde frugten. Om aftenen er eleverne sultne, men havde i år kun elevkiosken at ty til. Derfor vil de gerne have et sundt alternativ, såsom et groft stykke brød, vindruer, jordbær, ærter eller tørret frugt i elevkiosken. Eleverne følte at de sunde tiltag, som eleverne havde for elevkiosken i år blev skudt ned af kontaktlæreren.

5. Eleverne får en god skoleoplevelse

"Vi skal ruste eleverne til hvad der gør deres liv bedst." Citat fra lærerinterviewet

Alle er enige om, at dette punkt reelt er det vigtigste og at det undermineres, hvis de andre punkter i værdigrundlaget ikke fungerer optimalt (eleverne ser dog ikke punkt 4's relevans for skoleoplevelsen). Lærerne har mange visioner for, hvad de ønsker for eleverne, hvor den gode skoleoplevelse er grobund for at det kan lade sig gøre. For ved at give eleven en god skoleoplevelse, dannes der grobund for udvikling. Det overordnede mål for lærerne er at give den enkelte elev mod og lyst til livet samt ruste dem til de udfordringer der kommer, hvad end det er socialt, fagligt eller fysisk. Vejen dertil er gennem at være til stede i elevernes liv med alt hvad man er, så eleverne via lærernes mangfoldighed kan finde én at knytte sig til og finde idealer i.

"Jeg tror det handler om at man får opbygget et tillidsforhold, så får man skabt den gode skoleoplevelse. Jeg hopper da bare rundt på den her skole her og snakker med de mennesker, der kommer forbi, ignorerer nogen, giver olferter til andre. Jeg ønsker at være der på et meget personligt plan, hvor man kommer ind og er legeonkel for eleverne. Så har man et tillidsforhold til dem. Der er jo intet andet sted, hvor man tager en seriøs diskussion om drager om hvorvidt de kan tale eller ej. Det er da sådan nogle diskussioner jeg har haft med elever, så når de kommer og vil diskutere tåbelige ting, så er det godt at have lærere, der godt kan diskutere tåbelige ting. Og det gør jeg meget i." Citat fra lærerinterviewet

Dette fokus, at skabe et tillidsforhold fungerer generelt efter hensigten, men bliver modarbejdet i de situationer, hvor der er uenighed mellem ledelsen, lærerne og eleverne om hvad reglerne er for en given situation. Eksempelvis morgenvækning, hvor ledelsen ser det som en del af den pædagogiske del af lærerjobbet, lærerne ser det som en opgave udover jobbeskrivelsen og er derfor negative i situationen, og eleverne ser vækningen en selvfølgelighed² og bliver irriterede over lærernes sure miner.

Eleverne ser det sociale fællesskab som den største del af den gode skoleoplevelse. Her har de fået lov til at være med alt hvad de er. I år har været fantastisk for de fleste, men de elever, der har fået lov til at gemme sig bag en computerskærm vælger generelt alt andet fra, indtil de partout skal³. Derfor ønsker eleverne flere fællesaktiviteter som gåtur i skoven, det første års natterend eller en månedlig strømfriaften i stearinlysens skær.

² Eleverne foreslår alternativt en clockradio på hvert værelse i stedet, så det er elevernes egen ansvar at komme op.

³ I elevernes øjne er det de elever der bliver 'slackers', idet de modarbejder alt aktivitet for at kunne komme hurtigere tilbage til computerspillet.

Anbefalinger

Fra lærerne

- **Ad&d stats på eleverne.** Lav et system, hvor man kan stige i stats, hvis man har udviklet sig indenfor en disciplin. Jo mere den enkelte hjælper fællesskabet, jo mere stiger den enkeltes stats indenfor et fællesspil (som på Troacon og Fastaval), hvad enten det er et bræt eller liverollespil eller andet.
- **Mødepligt til måltiderne og morgenaktivitet.** Det giver dem en bedre døgnrytme.
- **40 minutters morgenaktivitet.**
- **Høvdingemetoden.** Høvdingemetoden til at diskutere ting virker, den vil lærerne gerne bruge noget mere.

Fra eleverne

- **Hæng grundregler/retningslinjer/guidelines op,** gerne som et magickort eller håndbog.
- **Bedre kommunikation ved vagtlærerskifte.** Mere snak imellem lærerne, så information og derigennem videreførsel af ja' og nej'er skaber kontinuerlighed for eleverne.
- **Teambuildingsture.** Så de får ændret på deres grupperinger. Evt. samarbejdskurser for klasserne. Gerne i telt eller noget andet primitivt, idet det gør, at eleverne er tvunget til at være sociale. Må gerne være lidt efter jul, der ser de et behov for at blive rystet op igen
- **Strømfriaften 1 gang om måneden** – hygge i stearinlysets skær.
- **Sundhedsuge,** gerne i starten af skoleåret.
- **Information og debat.** Information om hvad der sker løbende, både på skolen og i verden. Fælles debat omkring hvad der sker i verden omkring dem. Gerne til morgensamling (i stedet for undervisning). Ikke nødvendigvis samlet, også gerne klasseopdelt.
- **Leg med lærerne.** Ved at være der i fritiden, viser den enkelte lærer, at de vil eleverne. Det betyder rigtigt meget for eleverne (gav vildt mange historier om det til interviewet). Det må gerne være i det, som mange er med til og ikke kun de små spil.
- **Små sidegevinster** er utroligt vigtige, både i spil og virkeligheden. Det store mål, såsom karakterarket, kan være svært at relatere sig til, hvorimod de små, såsom at X regnede stykker giver +2 til mit våben, er nemme at relatere til, og derfor virker.